

‘Geloof kan niet zonder vrijheid’

Net als de paus ziet kardinaal Jozef DE KESEL de barmhartigheid als kenmerk van God

- ▶ Kardinalen zijn vooral raadgevers paus
- ▶ In toespraak vraagt de paus hen „af te dalen naar de vlakte”
- ▶ Polarisation in Kerk mag niet worden overschat

Erik DE SMET & Luk VANMAERCKE

Tijdens een ingetogen en harte-lijke viering werd mgr. Jozef De Kesel door paus Franciscus kardinaal gecreëerd. Neen, de rode kardinaalshoed verandert weinig aan wat hij doet. Hij verhuist niet naar Rome en hij blijft aartsbisschop van Mechelen-Brussel. Als kardinaal zal hij waarschijnlijk – „hopelijk niet snel” – in het conclaaf de volgende paus kiezen en wordt hij als raadgever van de paus lid van een Romeinse congregatie. Dewelke staat nog niet vast.

In zijn boodschap aan de nieuwe kardinalen, gebaseerd op het evangelie volgens Lucas, wees paus Franciscus op het feit dat Jezus zijn apostelen niet bij zich houdt op de top van de berg, maar „naar de vlakte” zendt.

„Dat betekent overduidelijk dat de Kerk geen louter religieuze functie heeft, maar ook wakker moet liggen van maatschappelijke vragen”, verduidelijkt de nieuwe kardinaal. „Kijk naar paus Franciscus. Hij wijst op de blijvende armoede, ondanks de vooruitgang. Hele continenten vallen uit de boot. Als eerste reisbestemming koos de paus Lampedusa, het eiland waar vluchtelingen aanspoelen. Dat is ‘de berg afdalen’. Ook bij ons daagt het vluchtelingenvraagstuk uit.”

„De Kerk is geen doel op zich”, vervolgt de kardinaal. „Gods diepste verlangen is dat deze wereld beantwoordt aan zijn bedoelingen. God wil ons lief en leed delen. Daarom moeten we werken aan een broederlijk samenleven. Daarom mag de Kerk zich niet louter in de hoek van de zingeving laten duwen. Er is scheiding tussen Kerk en Staat, maar niet tussen geloof en samenleving.”

De kardinaal herhaalt zijn diepe respect voor de moderne cultuur, een belangrijk thema in zijn theologische denken. „Vroegere culturen waren religieus, het godsdienstige was het enige referentiekader”, verduidelijkt hij. „Het mooie van de moderne cultuur is dat respect voor de ander gepaard gaat met vrijheid, waardoor mensen in vrede met elkaar kunnen leven. Voor ons, christenen, is dat een groot goed. We willen niet terug naar een samenleving waarin de mens niet vrij is. Vrijheid gaat echter niet zonder broederlijkheid. God is liefde, en wie de liefde niet kent, kan God niet kennen.”

Nieuwe kardinaal herkent zich in betrokkenheid van de paus op de wereld

De paus zei dat als er iets ons geweten moet kwellen, het de wetenschap is dat er zo veel mensen vandaag leven zonder de vriendschap met Jezus, zonder de steun van de geloofsgemeenschap. Ook in Vlaanderen is dat zo. Kardinaal De Kesel herinnert aan het voorbeeld van Charles de Foucauld die honderd jaar geleden in het zuiden van Algerije werd vermoord. „Hij ging bij moslims

wonen, met als eerste bedoeling niet hen te bekeren, maar hen lief te hebben zoals zij zijn”, vertelt hij. „Barmhartigheid, zo toonde hij, is het diepste kenmerk van ons geloof. Je kunt de ander enkel met respect bejegenen. Er is geen andere methode van evangeliseren. De Foucauld geloofde dat goedheid overtuigend werkt. Ik begrijp dat gelovigen ernaar verlangen anderen te laten delen in de vreugde van hun geloof, maar we moeten beseffen dat dat nooit enige vorm van dwang kan inhouden.”

„Kerk in de wereld” is voor Jozef De Kesel de kern van het Tweede Vaticaans Concilie. Johannes XXIII weigerde de opgeheven vinger te gebruiken. Paus Franciscus laat in zijn oproepen de betrokkenheid op de wereld weerklinken. Kardinaal De Kesel herkent zich daar volledig in.

Tegelijk klinkt er ook kritiek op paus Franciscus. Vier kardinalen schreven een striemende brief over het synodedocument *Amoris laetitia*. In zijn toespraak voor de nieuwe kardinalen waarschuwde de paus voor polarisation, ook in de schoot van de Kerk. Onze kardinaal relateert: „Polarisation is van alle tijden. Er waren steeds critici, zowel aan de basis als aan de top, ook tijdens het concilie. Ik zou dat niet overdrijven. Er staan geen twee blokken tegenover elkaar. Wel is het zo dat barmhartigheid niet zonder waarheid kan. De waarheid is echter dat God zijn genade aan alle mensen schenkt, en dat gaat de zonde te boven. Hij is niet zoals Sinterklaas die enkel voor de brave kinderen komt. Neen, God is de Liefde zelf.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

De nieuwe kardinalen (Jozef De Kesel, tweede van links) bij de twee pausen. © KNA-Bild

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Angstige wereld

” Het regent opinies over de bedreigingen voor onze democratie. Aanleiding zijn de Brexit en de opgang van populistische politici, zoals Donald Trump, Geert Wilders of Beppe Grillo. Het lijkt wel alsof kiezers de democratie gebruiken om haar af te schaffen. Vergelijkingen met de jaren 1930 vallen steeds vaker. Of het allemaal zo’n vaart zal lopen, is hoogst onzeker, maar het is duidelijk dat onze democratie turbulente tijden beleeft.

Er leeft een groot ongenoegen bij heel wat mensen. Er wordt gerept over een opstand van het gewone volk tegen de elite, maar dat is een al te eenvoudige analyse die geen bevredigende verklaring biedt voor dieperliggende problemen.

Het vertrouwen in regeringen, parlementen en politieke partijen zit al vele jaren op een dieptepunt. Daar blijft het echter niet bij. De gemiddelde Vlaming heeft ook weinig vertrouwen in de vakbonden, in de banken, in de koning, in politie en justitie of in de media. Evenmin hebben we nog vertrouwen in internationale instellingen, zoals de Europese Unie, de NAVO, de Wereldbank of het Internationaal Monetair Fonds (IMF). Helemaal onderaan het wantrouwenslijstje bungelt trouwens de Kerk, niet bepaald bemoedigend.

Functioneren al die instellingen dan zo slecht? Of zijn we met z’n allen een stuk wantrouwiger geworden? En hoe zit het dan met het vertrouwen in elkaar? Benaderen we onze medemensen vanuit spontaan vertrouwen of vanuit fundamenteel wantrouwen? Hoe open zijn onze huizen en onze harten voor de ander? Hoe kijken we naar mensen met een andere huidskleur, een andere religie, een andere taal of cultuur?

Ongetwijfeld zijn mensen op sommige punten ontgoocheld in het beleid en in de instellingen. Is dat echter iets typisch voor deze tijd? Of is het juist typisch dat we die ontgoochelingen veel forser uiten, omdat ze deel uitmaken van een dieperliggend probleem? Zou het kunnen dat onze samenleving fundamenteel angstiger en wantrouwiger is geworden?

Met de regelmaat van de klok duiken onderzoekers op die ons vertellen dat het met de wereld beter gaat dan ooit tevoren, zoals de Zweedse historicus Johan Norberg of zijn landgenoot, statisticus Hans Rosling. Met cijfers in de hand tonen die mensen aan dat we langer leven, gezonder en welvarender zijn dan ooit tevoren. Dat armoede en kindersterfte wereldwijd fors afgenomen zijn. Dat steeds meer kinderen nu naar school kunnen gaan. Dat er minder oorlog is dan voorheen en dat ons leven veiliger werd.

Hoe komt het toch dat al die cijfers haaks staan op ons aanvoelen? Ten dele omdat we via media en sociale netwerken overspoeld worden door onheilsberichten (de mensen zouden wat vaker **KERK & leven** moeten lezen, om te ontdekken hoe veel goede mensen er rondlopen). Dat kan echter niet volstaan als verklaring. Misschien is het juist omdat we veel hebben opgebouwd, dat we bang zijn om dat alles opnieuw te verliezen. Mogelijks stellen we ons daarom krampachtig en defensief op, willen we ons vastklampen aan zekerheden, desnoods aan valse. Zo’n angstige en risicoschuwe maatschappij blokkeert echter het samenleven en creëert haar eigen demonen. Plotseling is iedere medemens een potentiële vijand, elke verandering een mogelijke bedreiging.

We willen de reële problemen waarmee mensen kampen niet onderschatten. Werkloosheid, armoede, terreur of klimaatverandering zijn geen verzinsels. Ze zijn echt. Ze mogen ons echter niet doen wegzinken in een draaikolk van wantrouwen in de instellingen en organisaties rondom ons, laat staan in onze medemens. Zonder vertrouwen in elkaar en in de toekomst voeren we onze samenleving recht naar de afgrond. In dat geval zijn we zelf ons grootste bedreiging.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be